

RAPPORT

Delundersökning av en aktivitetsyta från Järnålder

Raä 22 Västra Porten/Smällen, Ytterby Sn.

Fredrik Fahlander & Ola W. Jensen

Gotarc serie D 64
Arkeologiska Rapporter
Institutionen för Arkeologi
Göteborgs universitet
2006

Innehåll

Bakgrund	2
Boplatsen vid RAÄ 22	2
Målsättning och undersökningens upplägg	3
Topografi och lager	4
Fyndmaterial	5
Anläggningar	6
Rännor som bebyggelsesår	9
Dateringar	10
Sammanfattning	11
Litteratur	12
Appendix:	
1. Administrativa uppgifter	13
2. Provgropsbeskrivningar	14
3. Anläggningsbeskrivningar	19
4. Fyndtabell	21

Fig 1. Raä 22, Ytterby sn utanför Kungälv i Västra Götalands län.

Delundersökning av en aktivitetsyta från Järnålder.

RAÄ 22, Västra Porten/Smällen, Ytterby sn., Bohuslän

Rapport, Arkeologiska institutionen, Göteborgs universitet

Fredrik Fahlander & Ola W. Jensen

Föreliggande rapport redogör för en delundersökning som utfördes i form av en fältkurs för studenter vid arkeologiska institutionen, Göteborgs universitet, under perioden 13-22 september 2005. Delundersökningen är knuten till Kungahällaprojektet, som leds av Kristina Bengtsson, vars huvudmål är att försöka identifiera en vikingatida kungsgård som enligt medeltida källor kan ha legat i området (Bengtsson & Lundquister 2005). Förutom undersökningar inom ramen av detta projekt (juli-oktober 2004) har även en tidigare fältkurs genomförts i området av institution för arkeologi under vårterminen 2005 (Nyqvist & Jensen ms.).

Det aktuella undersökningsområdet ligger inom RAÄ 22, Ytterby socken, som är ett av Bohusläns största gravfält, huvudsakligen bestående av gravhögar och stensättningar. Det rör sig om drygt 100 gravar belägna på ett långsträckt höjdområde fördelade på ett antal avsatser utmed dess södra sluttning. Gravfältet är delvis undersökt av Georg Sarauw som 1919 grävde sex gravhögar. Under en av högarna påträffades stolphål som överlagrades av ett tjockt lager av kol vilket tolkades som boplatslämningar. Under ledning av Johan Alin undersöktes 1925 ytterligare en gravhög i områdets östra del som delvis hade blivit förstörd vid grustäkt. Vid dessa grävningar framkom bl a brända djur- och människoben samt keramikkarl daterade till yngre järnålder.

Inom ramen för Kungahällaprojektet genomfördes under sommaren 2004 även mindre undersökningar på höjdryggens krön. Området uppvisade relativt höga fosfatvärden och målsättningen var att finna spår efter vikingatida bosättning (Bengtsson & Lundquister 2005:1-11). I de totalt fjorton provgropar som grävdes framkom järnålderskeramik, bränd lera och flinta. Inga rester av huskonstruktioner kunde dock identifieras, vilket kan ha sin förklaring i att jordmånen uppe på krönet är förhållandevis tunn. Fosfatmätningar nedanför, sydöst om gravfältet visade också upp förhöjda värden vilket föranledde undersökningar även inom detta område. Det är samma område som institutionen för arkeologi valt att förlägga sina fältkurser under vår- och höstterminen 2005.

Boplatsen vid RAÄ 22

Med hjälp av maskinavbaning påvisades under 2004 års undersökning av områdets sydöstra del spår efter odling (årderspår), men även spår av bebyggelselämningar i form av stolphål och rännor (Bengtsson & Lundquister 2005). Fynd av keramik och täljsten indikerade att platsen brukats under vikingatid. Dessa resultat låg sedan till grund för en fältkurs för studenter vid arkeologiska institutionen, Göteborgs universitet som genomfördes vårterminen 2005. Målsättningen för undersökningen var dels att försöka begränsa boplatsområdet, dels att få fram ett representativt material för att mer noggrant

kunna datera och funktionsbestämma området (Nygvist & Jensen ms.). Keramiken som framkom vid denna undersökning indikerade aktivitet under stora delar av järnåldern, från förromersk järnålder fram till och med vikingatid.

Ett huvudsakligt moment i undersökningen bestod i att närmare undersöka de rännor som tidigare framkommit. Vidare undersökning av dessa omöjliggjordes dock av en dump- och skräphög som täckte ett större område i undersökningsområdets mitt. Emellertid kunde en annan grupp av rännor som löper i samma riktning (nordöst-sydvästlig) identifieras cirka 10 meter nordväst om de andra, vilket ytterligare förstärkte intrycket av att det fanns lämningar efter hus i området.

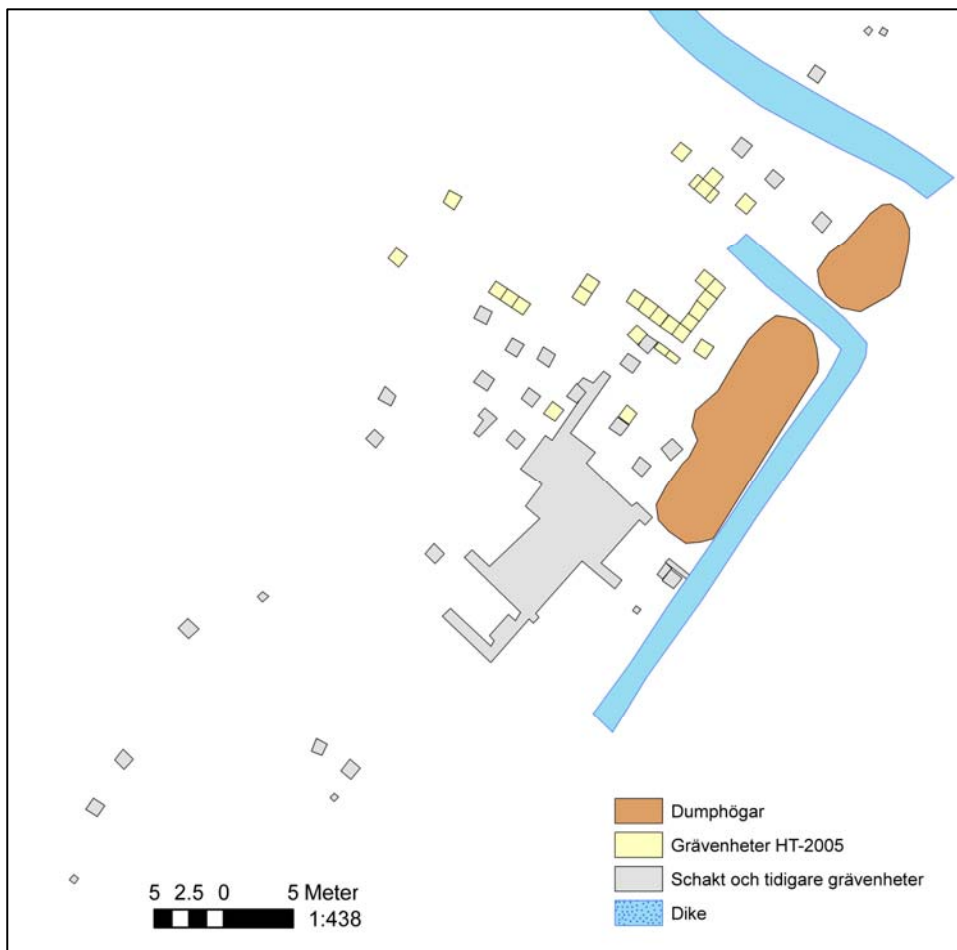

Fig 2. Översiktsplan över undersökningsområdet. Grävnheter från föreliggande undersökning (HT05) är markerade med gul färg.

Målsättning och undersökningens upplägg

Undersökningens huvudsakliga målsättning var att vidare undersöka några av de rännor som tidigare hade påträffats och att utreda om det fanns fler bebyggelsepårem inom det aktuella undersökningsområdet. Framförallt koncentrerades undersökningen till det område som tidigare varit överlagrat av en sophög. Initialt placerades därför ett par meterrutor i detta områdes nordöstra del, samt i dess södra del i anslutning till en av de omnämnda rännorna. Båda dessa områden förtätades sedan med ytterligare meterrutor. Ytterligare meterrutor lades sedan i undersökningsområdets västra (Pg 110, 111, 121, 124

och 127) och södra (Pg 112 och 113) delar för att ytterligare kunna säkerställa bebyggelsepårens utbredning. Tre av dessa meterrutor (Pg 121, 124 och 127) placerades strax nordöst om en tidigare undersökt meterruta som visade spår av en rännkonstruktion.

Undersökningen genomfördes i princip uteslutande med handgrävda 1x1 meter stora provgropar (med undantag för Pg 122 och Pg 125 som begränsades till 1x0,5 meter samt Pg 112 och Pg 123 som utvidgades till 1x1,5 m). Den sammanlagda ytan som undersöktes uppgick till ca 30 m². Provgroparna grävdes genomgående i lager. Sällning förekom men avbröts snart då endast ett fåtal fynd av mindre storlek framkom. Samtliga provgropar och anläggningar blev beskrivna (se Appendix 2 och 3) och inmätta med GPS. De flesta anläggningar dokumenterades även med hjälp av digitalkamera.

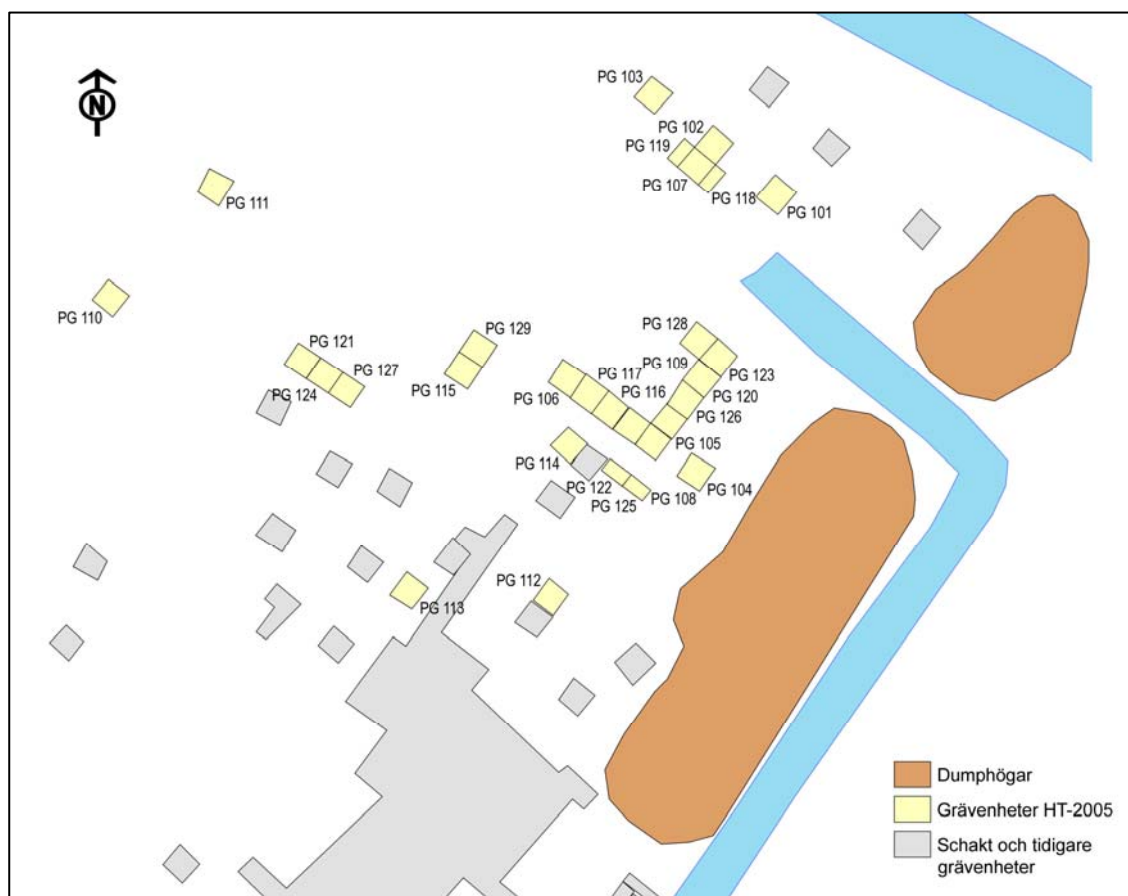

Fig. 3. Grävda enheter HT-2005

Topografi och lager

Det aktuella undersökningsområdet är beläget sydöst om och nedanför gravfältet RAÄ 22 inom fastigheten Kastellegården 1:127. Området utgör den nordligaste delen av ett betesfält och begränsas i nordöst av en fabriksomt, i sydväst av en stengårdsgård, ett stängsel samt ett dräneringsdike (se fig. 2). Inom betesfältet finns spridd vegetation bestående av buskar och enstaka lövträd. Undersökningsområdet sluttar mycket flackt i nordväst-sydöstlig riktning på en nivå mellan 18-15 meter över nuvarande havsnivå.

Den översta jordmån över hela ytan utgörs av ett matjordslager bestående av mörkbrunrå humös sand med inslag av grus och sten. Under detta återfinns över större delen av ytan ett lager av mörkbrun humös sand med ett lite större inslag av grus och sten. Gemensamt för båda lagren är att det förekommer en hel del recent material, såsom glas, tegel, porslin och spik samt inslag av kol. Även en del förhistoriskt material i form av keramik och flinta har registrerats. Inför föreliggande arbete schaktades den ovannämnda skräphögen bort vilket tyvärr även resulterade i att en del av de fyndförande lagren stördes i vissa partier.

Fig. 4. Påträffade anläggningar, HT-2005. De streckade linjerna visar ungefärlig utsträckning av rännor påträffade vid höstterminens grävning (2005).

Fyndmaterial

Liksom under tidigare undersökningar dominerades fyndmaterialet av keramik, följt av flinta, bränd lera och brända ben (se tabell 1). Totalt återfanns cirka 708 gram keramik av varierande karaktär beträffande godstjocklek, magring och typ av bränning. En preliminär bedömning ger vid handen att det, liksom vid den tidigare undersökningen, rör sig om blandat material från större delen av järnåldern. En stor del av materialet var av grov hushållskeramik utan vidare diagnostiska element. Vissa skärvor har dock bedömts som svartgods.

Vid grävningen framkom även 211 st fragment av bränd lera på sammanlagt 311g. Det mesta var av obestämd karaktär, men skulle möjligtvis kunna tolkas som rester av lerklining med tanke på övriga spår av huskonstruktioner på platsen. De 46

benfragmenten som påträffades är obrända, vilket antyder att majoriteten sannolikt inte är förhistoriska.

Även flintmaterialet var huvudsakligen av allmän karaktär, det vill säga vad som är brukligt att finna på järnålderslokaler. Kategorin avslag uppgår till 31st, därtill hittades tre kärnor (en plattformskärna och två övriga kärnor), splitter och några skrapredskap. Ett av dessa var en dubbelspånskrapa som tillsammans med ett spånfragment indikerar äldre aktivitet i området. Dubbelskrapan återfanns i ett omrört parti av ytan och i nära anslutning till en recent samling av tätt packad småsten (A102) vilket antyder att den hamnat där under ett betydligt senare skede.

Fyndsammanställning RAÄ 22, Ht-05			
Material	Typ	Antal	Vikt
Ben	Ben	46	25.1
Bly	Plomb	1	4.6
Flinta	Avslag	31	186.9
Flinta	Dubbelspånskrapa	1	5.1
Flinta	Flinta	2	0.9
Flinta	Övrig kärna med 2 plattformar	1	38
Flinta	Övrig kärna med plattform	1	24.5
Flinta	Övrigt redskap	1	36
Flinta	Övrigt slagen	6	21.8
Flinta	Plattformskärna, övrig	1	136.1
Flinta	Plattformskärna	1	26.6
Flinta	Spån	1	0.3
Flinta	Spånfragment	1	1.4
Flinta	Splitter	4	0.5
Glas	Glas	1	2.7
Keramik	Keramik	307	705.3
Keramik	Svartgods	2	3.1
Lera	Bränd Lera	211	310.81
Silver	Mynt, 1607AD	1	8
Sten	Rund sten	1	102
Sten	Slipsten	1	39
Slagg	Slagg	1	5.2

Tabell 1. Sammanfattning av de olika fyndkategoriernas antal och vikt.

Det fanns även material från historisk tid på platsen, bland annat en del glas och keramik från modern tid, men även ett par plomber av bly (en är förkommen) som grovt kan hänföras till medeltid. Till de mer udda fynden hör ett silvermynt daterat till 1607 och som är präglad för den danske kungen Kristian IV i Köpenhamn eller Helsingborg (valör 8 Skilling). Myntet påträffades i en djurgång i en av rännorna (PG 120, Anl. 109).

Fig 5. Silvermyntet från anläggning A109. Foto: Gabriel Hildebrand, Kungl. Myntkabinettet.

Anläggningar

Antalet undersökta anläggningar uppgick till sexton stycken varav åtta var partier av rännor (A105, 106, 108, 109, 110, 112, 114, 116), sju stolphål (A101, 103, 104, 107, 111, 113, 115) samt en stenpackning (A102) (se Bilaga 2). Stenpackningen bestod av mindre stenar av varierande storlek med maxmått på ca 15 centimeter. Anläggningens mått uppgick till 220x100 cm och ett djup av 20 cm. Stenpackningen bedömdes vara förhållandevis recent då det under själva packningen förekom tegel och järnföremål från modern tid.

Fig. 6. Ett stolphål (A 101) samt ett stenskott stolphål (A 113).

Antalet rännor som undersöktes uppgår till sex stycken. Det högre antalet anläggningsnummer kom sig av att varje parti av en ränna som påträffades i en grovgrop inledningsvis fick sitt eget anläggningsnummer eftersom det var svårt att säkra vilka som hörde ihop. Samtliga anläggningar förutom rännorna blev slutundersökta och

färdigdokumenterade. Eftersom undersökningen var mycket begränsad både i tid och sett till antalet deltagare valde vi att i möjligaste mån bevara de partier av rännor som framkom till framtida undersökningar, förslagsvis med hjälp av avbaning.

Ränna A108/110 sträcker sig i en nordöstlig-sydvästlig riktning och kunde följas i fem meterrutor (Pg 105, 120, 122, 123 och 126). Den avslutades i nordöst där även en större ansamling av bränd lera med inslag av kol påträffades. Rännan visade sig i sin tur vara överlagrad och delvis genomskuren av ytterligare en ränna (A109). Denna ränna kunde följas i sex meterutor (Pg 108, 109, 120, 122, 123, och 126) och bestod av något mörkare humös sand (se fig. 7 och 8). Tre meterrutor (Pg 106, 116 och 117) grävdes sedan vertikalt åt väster utifrån de båda rännorna i syfte att finna stolphål och eventuellt fler rännor. Resultatet blev tre mindre stolphål (A101, A103 och A107).

Det är troligt att ränna A 108/110 hänger samman med tidigare undersökta rännpartier (se fig. 4). I ett försök att begränsa dessa i områdets sydvästra del grävdes ytterligare en meterruta (Pg 113). Det visade sig dock att rännan (A 106) fortsatte även utanför denna meterruta. I Pg 113 framkom även ytterligare ett parti av en ränna (A105) av liknande karaktär som påträffats under de tidigare delundersökningarna (2004 och VT 2005). Gemensamt för dessa är att de löper i en nordvästlig-sydöstlig riktning (se A13, A26, och A30 i Bengtsson & Lundquister 2005). Intressant att notera är att detta rännparti (A105) överlagrade och delvis skars igenom av A 106, vilket indikerar en kronologisk skillnad mellan dem.

Fig.7. De två rännorna A108/110 och A109. Bilden tagen mot nordöst. Överst i bilden kan man ana den runda ansamlingen av bränd lera (Foto: Fredrik Fahlander).

Ytterligare två rännor (A 114 och 116) påträffades efter indikationer gjorda under provundersökningen våren 2005. Av de meterrutor som grävdes att döma så löper dessa båda ungefärligt parallellt med de två förstnämnda rännorna, dvs. i en nordöstlig-sydvästlig riktning. Fyllningen var ungefär den samma som i A108/110 och A109 vilket kan tala för att de är någorlunda samtida.

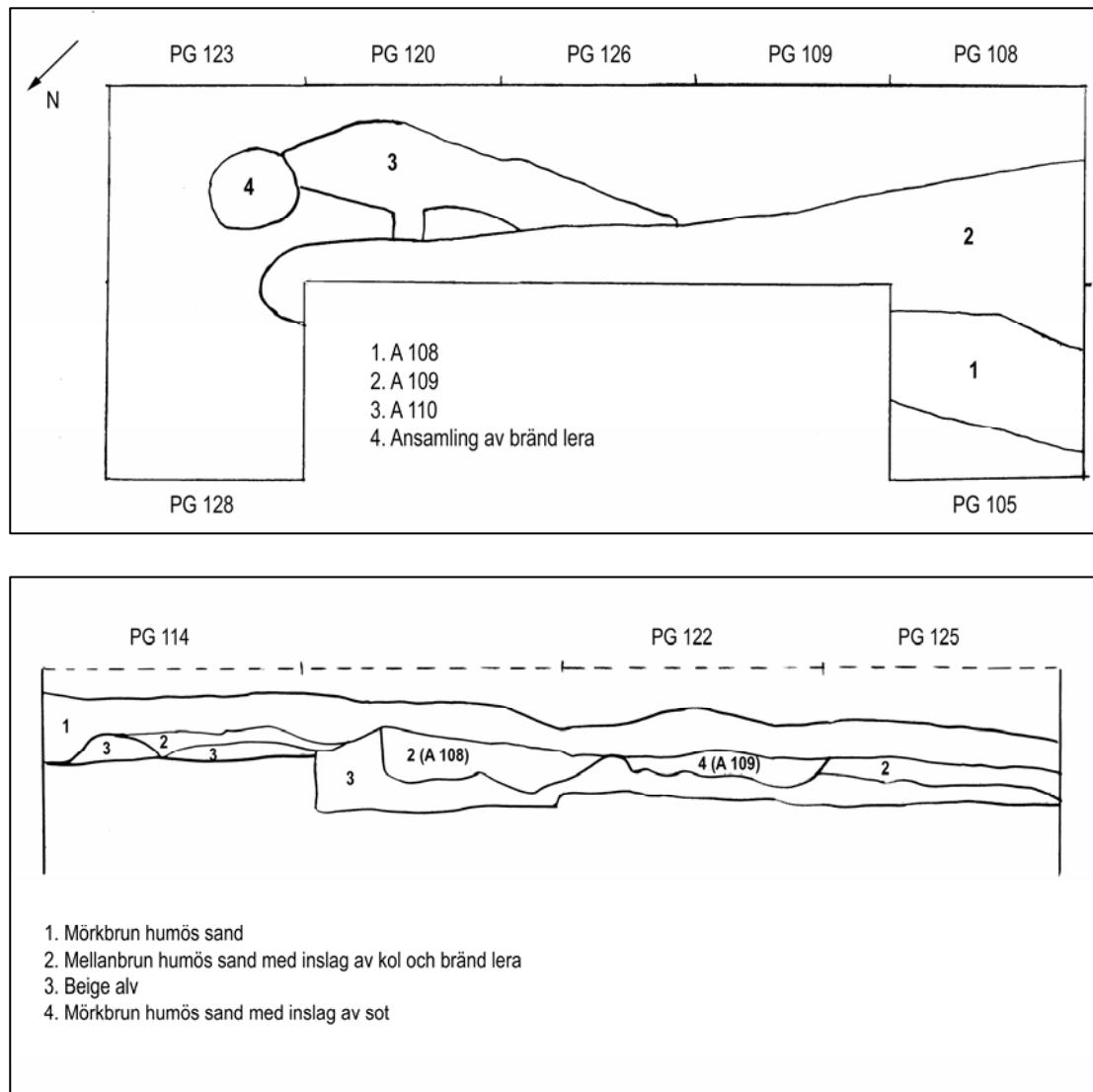

Fig.8. Rännorna A 108/110 och A 109 i plan (ovan) och profil (under).

Rännor som bebyggelsesår

Rännor av olika form, djup, fyllning och innehåll är relativt vanliga vid järnåldersboplatser i regionen och tolkas generellt som spår av väggsystem i långhuskonstruktioner (se t ex. Johansson 1995, Artelius 1993). Det kan röra sig om indirekta spår i form av dropprännor och dagvattenavledare eller rester av syllplankor eller väggsstockar (Arwill-Nordbladh 1987:18). Ofta finner man flera rännor som löper parallellt med varandra, men även rännor som skär tvärs igenom eller som ligger i vinkel mot varandra förekommer. I

Torslanda fann man exempelvis vid Stadsmuseets grävningar tre parallella rännor som löpte i nordvästlig-sydvästlig riktning, vilka tolkats som spår av tre olika huskonstruktioner (Ragnesten 2005:20-30). Ett antal till synes relaterade stolphål och tvärgående rännor tolkades som tvärväggar eller rumsindelare. Liksom i fallet med RAA 22 innehöll rännorna rikligt med bränd lera och i anslutning till dessa fann man också keramik. En bränd lerklump identifierades i en kvadratisk grop vid en av mellanväggarna i ett av de förmodade husen, vilket möjligtvis kan vara en parallell till den runda ansamling av bränd lera på RAA22. Även under grävningar i Fjärås, Kungsbacka (Ängeby 1995:31ff) identifierade man rännor som tolkats som rester av två långhus. Även i detta fall innehöll rännorna fynd av bränd lera och lerkliningsfragment, men även keramik, flinta och brända ben. Andra liknande exempel i regionen är bl a Östergärde, Björlanda sn. (RAÄ 113, 114) där sex långsmala rännor framkom och Osbäcken i samma socken där en väggränna kunde identifieras (Johansson 2004). I Spekerödsdalen (RAÄ 137) i Spekeröds sn. framkom ett system av rännor och stolphål som tolkats som rester av 4-6 långhus som utifrån keramikfynd daterats till äldre järnålder (Johansson 1995). Vid grävningarna inför utbyggnaden av E6:an (Ortman 2005:23) dokumenterades även två stycken rännor. En av dem hade en fyllning med inslag av såväl kol som bränd lera. Båda anläggningarna löpte i nordöst-sydvästlig riktning, men det är inte klarlagt om de kan knytas till de stolphål och en eventuell huskonstruktion som undersöktes (2005:30).

Av dessa exempel antyds att rännor vanligtvis associeras till huslämningar vilket även är en rimlig preliminär tolkning för anläggningarna på RAÄ 22. Hittills har dock endast ett begränsat antal stolphål framkommit och rännornas relation till varandra är ännu osäker. Det bör även påpekas att en ringa del av rännorna har slutundersökts vilket gör att vi inte kan utesluta att spår av stolpar kan återfinnas i dem i form av djupare nedgrävningar som i fallet med exempelvis RAÄ 114.

Datering

Ett antal dateringar har tidigare gjorts från olika anläggningar på RAÄ 22, både från området uppe på krönet och inom det aktuella undersökningsområdet (se fig 9). En datering (benämnd 'Raä 22') gjordes på en härd uppe på krönet (A 9, Bengtsson & Lundquister 2005).

Övriga dateringar från 2004 kommer från ytan nedanför gravfältet. Dateringarna är gjorda på ett stolphål ('Kastell F39') i nordöstra delen av undersökningsområdet, ett är taget från en stenpackning ('Kastell F23', från A 23 i Bengtsson & Lundquister 2005), samt ett i anslutning till en ränna ('Kastell F14', från A14, i Bengtsson & Lundquister 2005). Under våren 2005 daterades ytterligare två rännor varav den ena (med datering benämnd 'Kastell F20') på goda grunder kan knytas till en av de för rapporten undersökta rännorna (A 114/116). Den andra dateringen (Kastell F3) härrör från en ränna som kan knytas till A108/110.

Det är intressant att notera att dateringarna Kastell F3 och Kastell F20 stämmer väl överens. Om dessa kan knytas till de parallella rännorna A108/110 och A114 är det antingen fråga om en stor bebyggelseenhet eller två något mindre samtida konstruktioner (långhus). Dateringarna ger dock ingen fullständig korrelation med fyndmaterialet, men utesluter heller inte varandra. Kastell F14 och F23 stöder den preliminära tolkningen av delar av keramikmaterialet som förromersk/romersk, medan Kastell F3, F20 och F39 daterar vissa anläggningar till en period mellan ca. 400-680 AD (1 sigma). Eventuella senare aktiviteter efter 680 AD kan med andra ord bara delvis antydas av det omrörda fyndmaterialet.

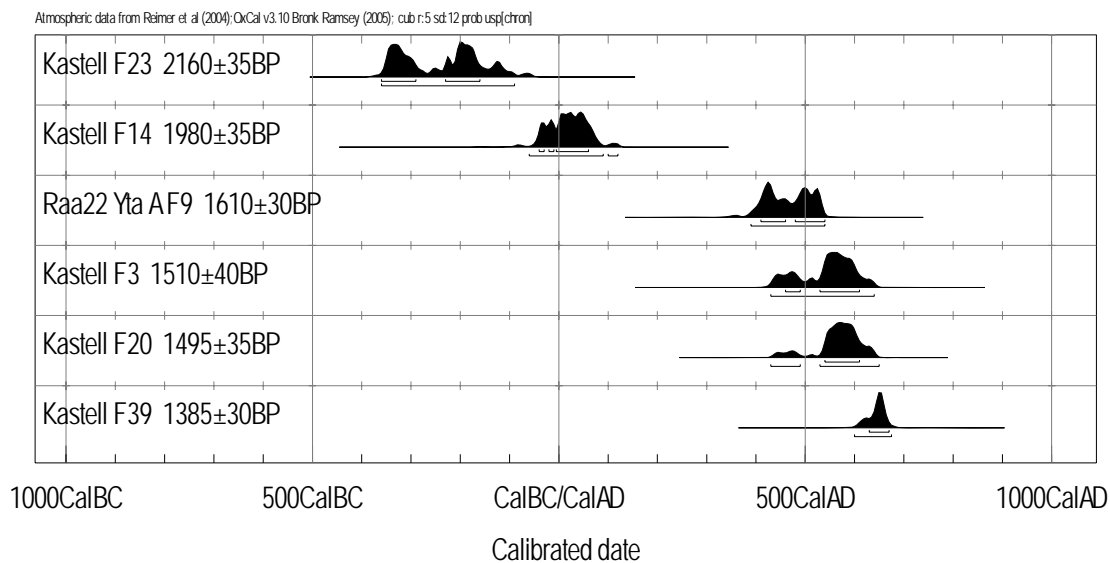

Fig 9. Kalibrerade dateringar från anläggningar på Raä 22.

Sammanfattning

Under 2005 och våren 2006 undersöktes spår av bebyggelse i form av rännen och stolphål i anslutning till ett av Bohusläns största gravfält, RAÄ 22. Det huvudsakliga syftet med föreliggande undersökning var att mer i detalj försöka klarlägga karaktären av dessa anläggningar, dvs. att fastslå om det rör sig om husrester eller någon annan form av konstruktioner. Bakgrunden till undersökningen är det så kallade Kungahällaprojektet som efter uppgifter i medeltida källor söker spår efter en vikingatida kungsgård inom området.

Undersökningen koncentrerades huvudsakligen till ett område som tidigare inte kunnat undersökas på grund av en omfattande sophög. Det fyndmaterial som framkom motsvarar i stort tidigare gjorda fynd och härrör från olika perioder av järnåldern samt från historisk tid. Vad gäller bebyggelseundersökningen så förstärker resultatet av grävningen intrycket att det rör sig om ett alternativt två så kallade rännhus från mitten av järnåldern. Vi insåg tidigt, att för att få större klarhet i hur de olika anläggningarna i form av rännen och stolphål förhåller sig till varandra så fördras att en större sammanhängande yta banas av med hjälp av maskin. Av denna anledning totalutgrävdes inga av de partier av rännen som framkom under grävningen. Ett mer uttömmande svar på bebyggelsen i området får således vänta till senare undersökningar.

Litteratur

Artelius, Tore 1993. *Ett järnåldershus vid Skrea backe: fornlämning 64:2, Skrea socken, Falkenbergs kommun, Halland*, Kungsbacka: Byrån för arkeologiska undersökningar, UV Väst, Riksantikvarieämbetet

Arwill-Nordbladh, Elisabeth & Jankavs, Peter 1988. Valtersberg - liv och död för 2000 år sedan, *Fynd No 2*, s. 15-20

Bengtsson, K. & Lindquister, M. 2005. *Kungahällaprojektet, Interimsrapport från undersökning vid Raä22, Västra Porten/Smällen och Kastellegården 1:127, Ytterby Sn. BO.*, Göteborg: Institutionen för arkeologi

Jensen, O. & Nyqvist, R. (ms). *Rapport från en seminariegrävning. Raä22 Västra Porten/Smällen, Ytterby Socken, Bohuslän*, Red: Ola W. Jensen och Roger Nyqvist, Gotarc Serie D Nr 59, Göteborg: Institutionen för arkeologi

Johansson, Mats 2004. *Fornlämning kring Osbäcken – Fastighet Kålsered 1:3 m. fl.*, Utredning Göteborgs kommun, Göteborg: Göteborgs Stadsmuseum

Johansson, Nils 1995. *Tre boplatser i Spekerödsdalen*, Red: Nils Johansson; med bidrag av Roger Nyqvist & Caroline Arcini, Kungsbacka: Byrån för arkeologiska undersökningar, UV Väst, Riksantikvarieämbetet.

Ortman, Oscar (red) 2005. *Väg E6. Undersökta boplatser och aktivitetsytor längs sträckan Geddeknippen – Kallsås*. Arkeologisk slutundersökning Skredsvik socken, Hogstorp 2:1, Kallsås 1:8, 1:9, RAÄ 38, 327, 426 samt 430, Rapport 2005:63, Uddevalla: Bohusläns Museum

Ragnesten, Ulf 2005. *Tångespets på boplatz i Andalen: Torslanda 122, Andalen 1:70 m.fl.: boplatz: förundersökning: Göteborgs kommun*, Arkeologisk rapport från Göteborgs stadsmuseum, 2005:26, Göteborg: Göteborgs stadsmuseum.

Ängeby, Gisela 1995. *Arkeologisk förundersökning: fornlämning 352, Fjärås socken, Kungsbacka kommun, Halland*, Arkeologiska resultat 1995:5, Kungsbacka: Byrån för arkeologiska undersökningar, UV Väst, Riksantikvarieämbetet.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Lst Dnr:	431-15189-2004
Fornlämning:	RAÄ 22
Nivå:	16-18 meter över havet
Fastighet:	Kastellegården 1:127
Socken:	Ytterby
Kommun:	Kungälv
Landskap:	Bohuslän
Län:	Västra Götaland
Ekon. karta:	7B 413
Ansvarig institution:	Institutionen för Arkeologi, Göteborgs Universitet
Ansvarig:	Ola W. Jensen & Fredrik Fahlander
Medverkande:	Johan Björtin (mätansvarig), Benjamin Gran-Danielsson, Nikolai Kanninen, Nils Andersson, Joakim Rosander, Helena Nilsson, Katarina Kretsmar, Carina Wretström, Eva Cullman Maksim Dyachenko, Magnus Mattiasson och Sara Kinn.
Tidpunkt:	17-22/9 2005

Provgropsbeskrivningar RAÄ 22, Ytterby sn, Bo

PROVGROPAR

Provgrop 101

100x100x90 cm

Lager 1

0-21 cm Mörkbrun humös sand med inslag av lera

Lager 2

21-90 cm Flammigt parti med 2/3 ljusgrå sand med mörka inslag, och 1/3 mörkbrun humös sand med ljusbruna inslag.

Fynd: Recent material (tegel, obränt djurben), bränd lera, flinta, keramik

Övrigt: Gropen grävdes först till 20 cm djup, varefter halva gropen fördjupades till 90 cm pga ev anläggning som senare avskrevs

Provgrop 102

100x100x36 cm

Lager 1

0-6 cm Mörkbrun humös sand, omrörd, med stenar och rötter

Lager 2

6-20 cm Flammig ljusbrun sand med inslag av mörkbrun humös sand

Lager 3

20-36 cm Ljus sand

Fynd: -

Övrigt: Anläggning 102 påträffas tidigt i S delen av provgropen

Provgrop 103

100x100x48 cm

Lager 1

0-8 cm Mörkbrun humös sand, omrörd, med inslag av rötter och förkolnat trä

Lager 2

8-28 cm Mörkbrun humös kompakt sand, som i SO är gråtonad

Lager 3

28-48 cm Flammigt lager av beige sand med inslag av mörkbrun humös sand, i SO blågrå mjåla (se PG-profil)

Fynd: Recent material (tegel, metall, glas osv), kol, bränd lera, flinta, keramik

Provgrop 104

100x100x28 cm

Lager 1

0-12 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2

12-20 cm Gråbrun, humös, kompakt sand

Lager 3

20-28 cm Beige flammig sand med mörkare inslag

Fynd: Recent material. Keramik, bränd lera, flinta, bränt ben

Provgrop 105

100x100x13 cm

Lager 1

0-13 cm Homogen mörkbrun sandjord

Fynd: Keramik, bränd lera, flinta

Övrigt: Ej färdiggrävd, då anläggning 108 och 109 framträder vid 13 cm djup

Provgrop 106

100x100x25 cm

Lager 1

0-20 cm Mörkbrun humös sand med mycket trä och kol

Lager 2

20-25 cm Ljusbrun sand

Fynd: Recent material (glas, porslin, tegel, metall), flinta, brända ben, bränd lera, diskusformad sten

Övrigt: Anläggning 101 påträffas vid 20 cm djup. Ett mellanlager på c:a 3 cm brun sand framträdde i profilen mellan ovanstående lager 1 och 2

Provgrop 107

100x100x36 cm

Lager 1	
0-3 cm	Mörkbrun humös sand
Lager 2	
0-36 cm	Stenpackning (se anl. 102)
Fynd:	Dubbelspånskrapa
Övrigt:	Anläggning 102

Provgrop 108

100x100x14 cm

Lager 1	
0-14 cm	Mörkbrun humös sand
Fynd:	Recent material (tegel, glas), glasklump, keramik, bränd lera, bränt ben, kol
Övrigt:	Ej färdiggrävd då anläggning 109 påträffas vid 14 cm djup

Provgrop 109

100x100x13 cm

Lager 1	
0-13 cm	Mörkbrun humös sand
Fynd:	Keramik, brända ben, flinta
Övrigt:	Ej färdiggrävd då anläggning 109 framträder vid 13 cm djup

Provgrop 110

100x100x60 cm

Lager 1	
0-10 cm	Grästorv
Lager 2	
10-28 cm	Mörkbrun mycket humös sand med rötter och småsten
Lager 3	
28-48 cm	Mörkbrun humös sand med rötter och småsten
Lager 4	
48-60 cm	Ljusbeige sand
Fynd:	Keramik, flinta

Provgrop 111

100x100x60 cm

Lager 1	
0-10 cm	Grästorv
Lager 2	
10-25 cm	Mörkbrun humös sand med rötter

Lager 3

25-45 cm Mörkbrun humös sand

Lager 4

45-60 cm Ljusbeige sand

Fynd: Recent material (glas, porslin,
tegel), flinta, keramik, bränt
ben, blyplomb

Provgrop 112

100x150x30 cm

Lager 1	
0-5 cm	Mörkbrunt matjordslager med rötter
Lager 2	
5-20 cm	Fast mörkbrunt humöst sandlager med rötter
Lager 3	
20-30 cm	Ljusbeige sand med mörka sandinslag
Fynd:	Recent material (glas, porslin), keramik, bränd lera, flinta
Övrigt:	Anläggning 104 påträffades vid 25 cm djup. Provgropen utvidgades i NO riktning för att undersöka ett möjligt stolphål, vilket avfärdades.

Provgrop 113

100x100x34 cm

Lager 1	
0-16 cm	Grästorv och mörkbrun matjord
Lager 2	
16-25 cm	Mörkbrun humös sand med inslag av kol och bränd lera
Lager 3	
25-34 cm	Gulbrun sand, ngt flammig, särskilt upptill
Fynd:	Recent material (glas, porslin osv), keramik, brända ben, bränd lera, flinta
Övrigt:	Anläggning 105 och 106 påträffades vid 27 cm djup.

Provgrop 114

100x100x28 cm

Lager 1	
0-12 cm	Mörkbrun humös sand
Lager 2	
12-26 cm	Gråbrun flammig sand

Lager 3
26-28 cm Beige sand i ett mycket ojämnt lager (se PG-profil)

Fynd: Recent material, brända ben, bränd lera, keramik, ev bränt glas, flinta

Provgrop 115
100x100x27 cm

Lager 1
0-15 cm Mörkbrun humös sand, kompakt, med kol, rötter, sten och lera

Lager 2
15-25 cm Flammig brun sand

Lager 3
25-27 cm Ljuskul sand med mörkbruna fläckar

Fynd: Recent material (glas metall osv), keramik, brända ben, bränd lera

Övrigt: Ansamling av kol och bränd lera i norra delen.

Provgrop 116
100x100x22 cm

Lager 1
0-15 cm Mörkbrun humös sand, kompakt

Lager 2
15-22 cm Brun sand med ljusa fläckar

Fynd: Recent material (tegel, glas porslin), keramik, bränd lera

Provgrop 117
100x100x22 cm

Lager 1
0-14 cm Mörkbrun humös sand med inslag av kol

Lager 2
14-22 cm Ljusbrun sand

Fynd: Recent material (glas tegel djurben osv), flinta, bränd lera, keramik, brända ben

Övrigt: Anläggning 103 och 107 påträffades vid 14 cm djup

Provgrop 118
100x100x30 cm

Lager 1
0-25 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2
25-30 cm Ljus sand

Fynd: Recent material (tegel).

Övrigt: Anläggning 102 (stenpackning) påträffades vid ytan, och upptar större delen av lager 1

Provgrop 119
100x100x35 cm

Lager 1
0-30 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2
30-35 cm Ljus sand

Fynd: Recent material (tegel)

Övrigt: Anläggning 102 påträffades vid 6 cm djup och upptar större delen av lager 1

Provgrop 120
100x100x13 cm

Lager 1
0-13 cm Mörkbrun humös sand

Fynd: Keramik, bränt ben, mynt.

Övrigt: Ej färdiggrävd, då anläggning 109 och 110 påträffades vid 13 cm djup

Provgrop 121
100x100x30 cm

Lager 1
0-16 cm Mörkbrun humös sand med grästorv

Lager 2
16-30 cm Mellanbrun humös sand med inslag av mörkt gråbrun dito

Lager 3
17-30 cm Gulbeige flammig sand

Fynd: Recent material (tegel porslin glas osv), keramik, flinta

Övrigt: Anläggning 114 påträffades vid c:a 20 cm djup. NO kanten snittades för att få fram profilen. I snittet nådde andra lagret 53 cm, och tredje 56 cm djup

Provgrop 122

100x50x20 cm

Lager 1
0-15 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2
15-20 cm Ljusare brun sand

Fynd: Recent material, bränd lera, kol.

Övrigt: Anläggning 109 påträffades vid 15 cm djup och snittades för att rita profil

Provgrop 123

100x150x13 cm

Lager 1
0-13 cm Mörkbrun humös sand

Fynd: Bränd lera, brända ben, flinta

Övrigt: Ej färdiggrävd, då anläggning 109 och 110 påträffades vid 13 cm djup. En ansamling av bränd lera, c:a 40 cm i diameter påträffades på 11 cm djup

Provgrop 124

100x100x35 cm

Lager 1
0-24 cm Mörkbrun humös sand med grästorv

Lager 2
24-35 cm Mellanbrun humös sand med inslag av mörkt gråbrunt

Lager 3
30-35 cm Gulbeige flammig sand

Fynd: Keramik

Övrigt: Anläggning 111, 114 och 116 påträffades vid 20-25 cm djup. Lager 2 och 3 är mycket ojämna, För att få fram profilen snittades NO sidan. Lager 2 går till 60 cm, lager 3 till 64 cm djup i snittet

Provgrop 125

100x50x20 cm

Lager 1
0-15 Mörkbrun humös sand

Lager 2
15-20 Ljusare brun humös sand

Fynd: Recent material (glas, porslin osv), keramik, bränd lera, flinta

Övrigt: Från början en utvidgning av PG 122, men då anläggning 109 inte fortsatte, grävdes den inte djupare än 20 cm

Provgrop 126

100x100x13 cm

Lager 1
0-6 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2
6-13 cm Mellanbrun humös sand med mörkare inslag samt kol och bränd lera

Fynd: Bränd lera, brända ben, keramik och flinta

Övrigt: Ej färdiggrävd, då anläggning 109 och 110 påträffades vid 13 cm djup

Provgrop 127

100x100x40 cm

Lager 1
0-32 cm Mörkbrun humös sand med grästorv

Lager 2
32-36 cm Mellanbrun humös sand

Lager 3
36-40 cm Gulbeige flammig sand

Fynd: Bränt ben, keramik

Övrigt: Anläggning 113, 115 och 116 påträffades vid c:a 32 cm djup. NO sidan snittades till 46 cm djup i lager 3 för att få fram profilen med anläggningarna

Provgrop 128

100x100x25 cm

Lager 1
0-18 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2
18-22 cm Mellanbrun sand

Lager 3
22-25 cm Ljusbrun sand

Fynd: Keramik och bränd lera

Övrigt: Anläggning 109 påträffas vid 20 cm djup

Provgrop 129

100x100x27 cm

Lager 1

0-15 cm Mörkbrun humös sand

Lager 2

15-25 cm Flammig brun sand

Lager 3

25-27 cm Ljusbgul sand med mörkbruna
fläckar

Fynd: Bränd lera, slipsten/bryne,
flinta, keramik

Övrigt: Gropen grävd pga ansamling av
kol och bränd lera med början i
PG 115. Ansamlingen täcker
nästan hela PG 129

Anläggningsbeskrivningar RAÄ 22, Ytterby sn, Bo

ANLÄGGNINGAR

Anläggning 101: Stolphål

35x28 cm, 17 cm djupt

PG 106

Fyllning: Mörkbrun humös sand med inslag av bränd lera och kol

Fynd: Bränd lera, brända och obrända ben

Anläggning 102: Stenpackning

220x100 cm, 20 cm tjock

PG 102, 107, 118, 119

Fyllning: Mindre stenar i varierande storlek, max 15 cm i diameter

Fynd: Recent material (tegel och järnföremål), flinta

Anläggning 103: Stolphål

30x27 cm, 14 cm djupt

PG 117

Fyllning: Mörkbrun humös sand med kol och bränd lera

Fynd: Bränd lera, brända ben

Anläggning 104: Stolphål

23x20 cm, 16 cm djupt

PG 112

Fyllning: Brungrå humös sand med inslag av bränd lera och kol

Fynd: Bränd lera

Anläggning 105: Ränna

40x100 cm

PG 113

Fyllning: Mörkbrun-mellanbrun humös sand med inslag av kol och bränd lera

Fynd: -

Övrigt: Ej färdiggrävd

Anläggning 106: Ränna

15x115 cm

PG 113

Fyllning: Mörk-mellanbrun humös sand med inslag av sot, kol och bränd lera

Fynd: -

Övrigt: Ej färdiggrävd

Anläggning 107: Stolphål

21x28 cm, 17,5 cm djupt

PG 117

Fyllning: Gråaktig humös sand

Fynd: Bränd lera, brända ben

Anläggning 108: Ränna

98x54 cm

PG 105

Fyllning: Brunflammig sand med inslag av kol och bränd lera.

Fynd: -

Övrigt: Ej färdiggrävd

Anläggning 109: Ränna

423x88 cm

PG 105, 108, 109, 120, 123, 126, 128 (fortsätter sannolikt i PG 122)

Fyllning: Mörkbrun humös sand, relativt homogen

Fynd: Keramik

Övrigt: Rännan är ej färdiggrävd, men grävdes ut även i PG 122 och gav då lite keramik

Anläggning 110: Ränna

168x60 cm
PG 120, 123, 126

Fyllning: Mörkbrun humös sand med stort inslag av bränd lera och kol

Fynd: Bränd lera och kol

Övrigt: Ej färdiggrävd. Rännan avslutas i ena änden av en stor ansamling bränd lera (PG 123)

Anläggning 111: Stolphål

15 cm i diameter, 30 cm djupt
PG 124

Fyllning: Mörkbrun humös sand

Fynd: -

Övrigt: I stolphålet fanns en diskusformad sten stående på högkant, c:a 10 cm i diameter, funnen c:a 20 cm från snittytan

Anläggning 112: Ränna

100x60 cm
PG 114

Fyllning: Gråbrun flammig sand med inslag av kol och bränd lera

Fynd: Keramik, flinta, bränd lera

Övrigt: Ej färdiggrävd

Anläggning 113: Stolphål

20 cm i diameter, 30 cm djupt
PG 127

Fyllning: Mörkbrun humös sand

Fynd: -

Övrigt: Knytnävsstor sten synlig redan i snittytan

Anläggning 114: Ränna

100x105 cm, c:a 35 cm djup
PG 121, 124

Fyllning: Mörk, humös sand, samt en lins bränt kol och sot ganska långt ner i rännan (se PG-profil)

Fynd: Recent material (tegel)

Övrigt: Ej färdiggrävd

Anläggning 115: Stolphål

12 cm i diameter, 25 cm djupt
PG 127

Fyllning: Mellanbrun, något humös sand

Fynd: -

Anläggning 116: Ränna

40x105 cm, c:a 15 cm djup
PG 124, 127

Fyllning: Mörkbrun humös sand

Fynd: -

Övrigt: Ej färdiggrävd

Appendix 4: Fyndtabell, RAÄ 22, Ytterby Sn. BO

Fnr	Enhet	Material	Typ	Dekor	Tillst	Antal	Vikt	Övrigt
201	101	Ben	Ben		br	1	1.2	
202		Flinta	Avslag		obr	1	7.7	
203		Keramik	Keramik			1	1.5	
204		Lera	Lera		br	5	7.5	
205	103	Lera	Lera		br	5	1.7	
206		Flinta	Övrigt slagen		obr	1	1.2	
207		Keramik	Keramik			1	2	Bit av handtag
		Keramik	Keramik			1	10.4	Bottenbit
208	104	Ben	Ben		br	1	0.4	
209		Keramik	Keramik			6	19.7	1 mynningsbit
210		Lera	Lera		br	1	1.3	
211		Lera	Lera		br	2	4.5	
212		Flinta	Avslag		obr	1	3.3	
213		Keramik	Keramik			26	48.9	1 mynningsbit och 1bukbit
214		Ben	Ben		br	1	1	
215		Keramik	Keramik			5	6.5	
216	105	Keramik	Keramik			23	39.4	2 mynningsbitar och 1 glasserad handtagsbit
217		Ben	Ben		br	1	0.4	
218		Flinta	Avslag		obr	2	4.1	
219		Lera	Lera		br	8	11.5	
220	106	Keramik	Keramik			3	4.8	
221		Flinta	Övrig kärna med 2 plattformar		obr	1	38	
222		Lera	Lera		br	29	28	
223		Ben	Ben		br	3	2.8	
224		Sten	Rund sten			1	102	Bearbetad?
225		Lera	Lera		br	4	2.7	
226		Keramik	Keramik			4	9	

Fnr	Enhet	Material	Typ	Dekor	Tillst	Antal	Vikt	Övrigt
227	107	Flinta	Dubbelspånkrapa		obr	1	5.1	
228		Flinta	Övrigt slagen		obr	1	1	
229	108	Keramik	Keramik			1	2.1	
230		Glas	Glas			1	2.7	Sintrat
231		Keramik	Keramik			16	34.7	2 mynningsbitar
232		Lera	Lera		br	2	2.9	
233		Flinta	övrig slagen		obr	2	5.1	
234		Ben	Ben		br	3	1.5	
235		Keramik	Keramik			4	8.3	1 mynningsbit
236		Flinta	Plattformskärna		obr	1	26.6	
237	109	Keramik	Keramik			1	5.2	
238		Ben	Ben		br	1	0.4	
239		Flinta	Avslag		obr	1	0.9	Svallad, fragment
240		Flinta	Avslag		obr	1	7.1	
241		Keramik	Keramik			11	21.6	
242		Ben	Ben			1	0.3	
243		Lera	Lera		br	1	1.5	
244		Flinta	Avslag		obr	2	0.4	
245		Keramik	Keramik			3	26.2	1 mynningsbit, 1 bukbit
246		Flinta	Avslag		obr	1	16	
247	110	Flinta	Avslag		obr	1	0.5	
248		Keramik	Keramik			1	3.2	
249		Lera	Lera	Rutmönster	br	2	0.3	
250		Keramik	Keramik			1	5	
251	111	Bly	Plomb			1	4.6	Plomb till tygbal, medeltid
252		Ben	Ben		br	1	0.4	
253		Flinta	Avslag		obr	4	30.1	
254		Flinta	Spånfragment		br	1	1.4	
255		Flinta	Övrigt redskap		obr	1	36	
256		Flinta	Övrigt slagen		obr	1	8.6	

Fnr	Enhet	Material	Typ	Dekor	Tillst	Antal	Vikt	Övrigt
257	111	Keramik	Keramik			2	15.3	
258	112	Lera	Lera		br	1	0.5	
259		Flinta	Övrig slagen		br	1	5.9	
260		Flinta	Splitter		obr	1	0.1	
261		Keramik	Keramik			14	33.3	
262		Lera	Lera		br	8	5.1	
263		Lera	Lera		br	1	2.3	Sintrad
264		Flinta	Avslag		obr	1	2.5	Fragment
265		Flinta	Avslag		obr	1	10.7	
266		Flinta	Splitter		obr	3	0.4	
267		Ben	Ben		br	1	1.7	
268		Flinta	Ovrigt slagen plattformskarna		obr	1	136.1	
269		Lera	Lera		br	5	4.7	
270		Keramik	Keramik			2	1.3	
271		Lera	Lera		br	1	0.01	Sintrad
272		Lera	Lera		br	2	1.4	
273	113	Keramik	Keramik			1	0.7	
274		Flinta	Avslag		obr	1	0.4	
275		Keramik	Keramik			11	29.3	1 mynningsbit
276		Lera	Lera		br	4	3.8	
277		Ben	Ben		br	2	0.8	
278		Lera	Lera		br	26	32.7	
279		Lera	Lera		br	1	0.5	Sintrad
280		Ben	Ben		br	9	2.7	
281	114	Keramik	Keramik	1 bit		52	85.2	1 mynningsbit
282		Lera	Lera		br	8	19.8	
283		Ben	Ben		br	4	2	
284		Flinta	Avslag		obr	1	4.3	
285		Keramik	Keramik	1 bit		12	19.7	
286		Keramik	Svartgods			2	3.1	2 mynningsbitar

Fnr	Enhet	Material	Typ	Dekor	Tillst	Antal	Vikt	Övrigt
287	115	Keramik	Keramik			5	4.7	
288		Ben	Ben		br	1	3.1	
289		Flinta	Avslag		obr	1	0.7	
290		Flinta	Övrig kärna med plattform		obr	1	24.5	
291		Flinta	Avslag		obr	1	7.9	
292	116	Flinta	Avslag		obr	3	16.2	1 svallat fragment
293		Lera	Lera		br	14	12.3	
294		Keramik	Keramik			5	9.3	1 mynningsbit
295		Lera	Lera	Rutmönstrad	br	7	0.6	
296	117	keramik	Keramik			1	0.7	
297		lera	Lera		br	13	28.6	
298		Ben	Ben		br	2	1.7	
299		Keramik	Keramik			2	4.5	
300	120	Keramik	Keramik			30	72.5	
301		Ben	Ben		br	2	0.4	
302		Lera	Lera		br	9	17.3	
303		Silver	Mynt, 1607	Stämplat		1	8	Myntet är inte vägt
304	121	Keramik	Keramik			1	2.7	Mynningsbit
305		Flinta	Avslag		obr	1	1.8	Fragment
306	122	keramik	Keramik			6	5.7	
307	123	Lera	Lera		br	9	15.6	
308		Ben	Ben		br	2	1.8	
309		Flinta	Avslag		br	2	2.1	
310	124	Keramik	Keramik			2	11.9	1 mynningsbit
311	125	Keramik	Keramik			11	26.6	
312		Flinta	Avslag		obr	1	2.9	
313		Keramik	Keramik			14	29.8	
314		Flinta	Avslag		obr	1	4.9	
315		vet ej	Slagg?		br	1	5.2	Sintrad
316	126	Lera	Lera		br	3	3.9	

Fnr	Enhet	Material	Typ	Dekor	Tillst	Antal	Vikt	Övrigt
317	126	Ben	Ben		br	1	0.1	
318		Flinta	Flinta		br	2	0.9	
319		Lera	Lera		br	18	28.2	
320		Ben	Ben		br	1	0.3	
321		Flinta	Avslag		br	1	4.4	Fragment
322		Flinta	Spån		obr	1	0.3	
323		Keramik	Keramik			16	54.6	
324		Keramik	Keramik			5	5.6	
325	127	Keramik	Keramik			1	0.8	
326		Ben	Ben		br	1	0.6	
327	128	Keramik	Keramik			3	18.3	
328		Lera	Lera		br	3	12.6	
329	129	Keramik	Keramik			1	4.3	
330		Lera	Lera		br	11	40.8	
331		Flinta	Avslag			1	57.1	
332		Sten	Slipsten			1	39	
333	106	Lera	Lera		br	4	2.9	
334		Ben	Ben		br	6	1.3	
335	119	Flinta	Avslag		br	1	0.9	
336	117	Lera	Lera		br	4	15.3	Fynden kan tillhöra anl. 107
337		Ben	Ben		br	1	0.2	Fynden kan tillhöra anl. 107
338	122	Keramik	Keramik			2	20	